

Міністерство освіти і науки України
Північно-Східний науковий центр НАН України та МОН України
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка

Тези

68-ої наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників, аспірантів
та студентів університету
Том 3

19 квітня – 13 травня 2016 р.

Полтава 2016

УДК 043.2
ББК 448лО

*Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
Полтавського національного технічного університету
імені Юрія Кондратюка заборонено*

Редакційна колегія:

Онищенко В.О.	д.е.н., проф., ректор Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка
Муравльов В.В.	к.т.н., доц., в.о. проректора з науково-педагогічної та методичної роботи
Васюта В.В.	к.т.н., доц., декан факультету інформаційних та телекомунікаційних технологій і систем
Іваницька І.О.	к.х.н., доц., декан гуманітарного факультету
Комеліна О.В.	д.е.н., проф., декан факультету менеджменту і бізнесу
Нестеренко М.П.	д.т.н., проф., декан будівельного факультету
Нижник О.В.	д.т.н., с.н.с, декан електромеханічного факультету
Павленко А.М.	д.т.н., проф., декан факультету нафти і газу та природокористування
Усенко В.Г.	к.т.н., доц., декан архітектурного факультету
Шинкаренко Р.В.	к.е.н., доц., декан фінансово-економічного факультету

Тези 68-ої наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів університету. Том 3. (Полтава, 19 квітня – 13 травня 2016 р.) – Полтава: ПолтНТУ, 2016. – 335 с.

У збірнику тез висвітлені результати наукових досліджень професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів університету.

©Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка,
2016

Тютюнники, В. Симоненко, Б. Олійник, Остап Вишня та ін.

Особливе значення має тематичний блок «Сучасна українська література і Полтавщина», оскільки представлені у цьому блоці письменники продовжують традиції краю й освоюють нові мистецькі обрії (В. Тарасенко, Л. Пономаренко, М. Костенко, Н. Баклай, Сергій Осока та ін.)

Не можна не згадати і тих письменників, які творили та проживали на Полтавщині. Так, Миргородська земля стала другою батьківщиною для видатного класика грузинської літератури XVIII ст. Давида Гурамішвілі. Довгий час у Полтаві жив видатний письменник, правозахисник В.Короленко.

Пам'ять про цих славетних краян зберігають літературно-меморіальні музеї Полтавщини – Івана Котляревського, Панаса Мирного, Миколи Гоголя, Володимира Короленка, Давида Гурамішвілі, Григорія Сковороди, Архипа Тесленка, Василя Симоненка, Олесея Гончара, двері яких завжди відчинені для тих, хто шанує минувшину, хто закоханий у рідне слово.

Усе це дає підстави стверджувати, що літературне краєзнавство сприяє національному вихованню молоді, формує почуття патріотизму, гордість за минуле й сучасне рідного краю.

Література

1. Лисенко А.В. *Література рідного краю: теоретико-методичний аспект/ А.В.Лисенко.* – Полтава: ПОІППО, 2005. – 60с.

2. Ротач П.П. *Колоски з літературної ниви/ П.П. Ротач.* – Полтава: ОДГВ «Полтавський літератор», 1997. – 560с.

3. Степаненко М.І. *Літературні музеї Полтавщини/ М.І. Степаненко.* – Полтава: АСМІ, 2006. – 404с.

УДК 811.161.2'367.4:001.4

*Гаращенко Л.Б., к.філол.н.
Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка*

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ОНОМАСІОЛОГІЧНОЇ СТРУКТУРИ АНАЛІТИЧНИХ ТЕРМІНІВ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Основною властивістю досліджень у галузі ономасіології та теорії номінації є увага до процесів номінації, до виявлення власне когнітивних, пізнавальних моментів у номінативній діяльності, а також до особливостей створюваних у таких процесах структур свідомості, які підлягали об'єктивації в номінативних актах. Окреслений підхід передбачає розгляд похідної одиниці номінації в тісному зв'язку з предметом або явищем реальної дійсності.

У лінгвістиці трактування ономасіологічної структури досить дискусійне, оскільки номінативні одиниці мають як природу слова, так і

словосполучення. Чеські мовознавці висунули положення про те, що в структурі деривата функцію ономасіологічного базису зазвичай виконує словотворчий формант, а функцію ономасіологічної ознаки, яка характеризує, уточнює базис, – основа [3, с. 61]. Подібна інтерпретація ономасіологічної структури, на думку О.О. Селіванової, не відображає всього спектра номінативних властивостей, можлива тільки для пропозиційно створених слів, а також не властива значному масиву похідних, складних і складених найменувань [1, с. 29].

Ономасіологічна структура простих похідних найменувань містить ономасіологічну ознаку й ономасіологічний базис, граматичні та акцентні показники, форманти попередніх ступенів деривації й потребує визначення функції мотиватора в концептуальній структурі. Інтерпретація ономасіологічної структури композитів потребує встановлення когнітивного зв'язку між ознаками та базисом, що не завжди має статус предикатного, оскільки предикатне позначення може бути використане як ономасіологічна ознака [2, с. 26]. Для композитів визначальну роль відіграє характер зв'язку ономасіологічних ознак: синтактикоподібний чи асоціативний.

Ономасіологічна структура складених найменувань, окрім когнітивної специфіки ономасіологічних ознак, базису та їхнього зв'язку, виявляється через семантико-синтаксичну організацію сполуки (наявність граматично стрижневого компонента й семантичної доміанти). Явище, яке повинно дістати найменування, входить до певного поняттєвого класу (ономасіологічний базис), що має категорійне значення в мові, а потім у межах цього класу воно отримує певну ознаку (ономасіологічна ознака).

Ономасіологічна структура аналітичних термінів містить категорії, що окреслюють мотив позначення: 1) ономасіологічний базис – указує на певний поняттєвий клас (родове поняття); 2) ономасіологічна ознака – позначає видові відмінності, які виділяють предмет усередині класу; 3) предикат (зв'язка) – пов'язує ці два категоріальні концепти в єдину структуру. Ономасіологічний базис відіграє провідну роль у первинній категоризації науково-технічного поняття, у визначенні його місця в науковій картині світу. Подальша субкатегоризація терміна пов'язана з ономасіологічною ознакою, що відображає різноманітні предметні й непередметні сутності. Ономасіологічний предикат указує на структури знання людини про довкілля.

Ономасіологічні структури науково-технічних аналітичних термінів визначаються номінативним статусом одиниці найменування й характеризуються різною кількістю ономасіологічних ознак. У корпусі досліджуваних термінів переважають двокомпонентні конструкції, в основі яких лежать синтаксичні структури, що переважно ґрунтуються на відношенні залежності між їхніми членами, тобто на розмежуванні ядерного та залежного компонентів. Компонентами науково-технічних аналітичних термінів можуть бути як прості деривати, так і композити, що збільшує кількість ономасіологічних ознак, наприклад: *аналіз сил, сліпа муфта, важкий бензин, блокообробний агрегат, підковоподібний*

електромагніт тощо. Ономасіологічна структура двокomпонентних науково-технічних аналітичних термінів побудована за такими моделями: 1) **A + N**: *алюмосилікатні вогнетриви, редуційний вентиль*; 2) **N + N**: *апертура приймача, витоплювання скла*; 3) **V + N**: *гасити вапно, трелювати лісоматеріали*; 4) **V + Adv**: *зрізувати (зрізати) навкіс*.

Багатокомпонентні аналітичні терміни утворюються шляхом розширення й конкретизації значень двокomпонентних термінів і містять елементи описовості чи навіть тлумачення. Проведений аналіз засвідчує, що багатокомпонентні терміни науково-технічної термінології є менш уживаними й охоплюють такі моделі: **N + A + N** (*аеродинаміка розріджених газів*), **A + A + N** (*електророзрядна магнітна помпа*), **A + N + N** (*автоматизована система проектування*), **N + N + N** (*блок перетворення даних*), **A + N + A + N** (*н'єзоелектричні властивості гірських порід*), **N + A + N + N** (*класифікація технічного стану споруди*), **N + N + N + N** (*коефіцієнт змінності роботи машин*) та ін. З-поміж багатокомпонентних аналітичних термінів трапляються як прийменникові конструкції, так і безприйменникові.

Отже, ономасіологічна структура аналітичного терміна відображає поняттєву структуру сполуки, зокрема родо-видові зв'язки ядерного й залежних компонентів, і виявляється у формально-граматичній будові терміноодиниці. Ономасіологічний базис фіксує належність терміна до класу предметів, величин, дій, процесів, властивостей. Ономасіологічною ознакою, яка завжди має конкретнішу порівняно з базисом семантику, є будь-які якості предметів, величин, дій, процесів, властивостей чи різноманітні параметри дії.

Література

1. Селиванова Е.А. Когнитивная ономасиология: [монография] / О.О. Селиванова. – К.: Издательство украинского фитосоциологического центра, 2000. – 248 с.
2. Селиванова О.О. Складне слово: мовні моделі світу (основи зіставної композитології російської та української мов) / О.О. Селиванова. – Черкаси : ЦНТІ, 1996. – 297 с.
3. Языковая номинация. Общие вопросы / [отв. ред. Б.А. Серебренников, А.А. Уфимцева]. – М. : Наука, 1977. – 335 с.

УДК 37.03:378

*Комлик Ю.О., ст. викладач
Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка*

ДІАЛОГ – ОСНОВНИЙ ВИД МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Вивчення специфіки викладання української мови як іноземної є однією з важливих проблем сучасної лінгводидактики. Ґрунтовного